

מדינת ישראל
ע"י פרקליטות המדינה
משרד המשפטים, ירושלים

המערערת

נגד

מוחמד (בן רבראהים) ח'טיב
ת.ז. 314948134, יליד 17.11.1999
באמצעות עו"ד בסאם קנדלפת
טל': 050-6216707; פקס: 077-3180905

המשיב

הודעת ערעור

מוגש בזאת ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה [כב' השופט אמיר טוביל] בת"פ 16970-02-22, בו הושתו על המשיב העונשים הבאים:

1. 48 חודשי מאסר לריצוי בפועל בניכוי ימי מעצרו;
 2. 12 חודשי מאסר מותנה לשלוש שנים בגין עבירת גרם מוות ברשלנות או כל עבירת המתה;
 3. 10 חודשי מאסר מותנה לשלוש שנים בגין עבירת התעללות בחסר ישע;
 4. 8 חודשי מאסר מותנה לשלוש שנים בגין עבירת תקיפה סתם;
 5. 75,000 ₪ פיצוי למשפחת המנוח, שיועבר ליורשיו על פי דין, באמצעות המרכז לגביית קנסות, וישולם עד ליום 1.4.2025.
- ... העתק גזר הדין מצ"ב ומסומן "א".

פתח דבר

1. ענייניו של הערעור שבכותרת בהתנהלות אכזרית ואלימה עד מאוד של המשיב כלפי אנשים חסרי ישע, מטופלים, קטינים ובגירים, הלוקים במוגבלויות שכליות שונות וכן בעלי צרכים מיוחדים, אשר בשל מצבם אינם יכולים לדאוג לצרכי מחייתם, בריאותם או שלומם, ואשר מתגוררים במעון בו עבד המשיב כמטפל. המשיב הורשע בעבירת גרם מוות ברשלנות, בחמש עבירות של התעללות ביחס לארבע חוסים, ובמספר רב של אירועי תקיפה כלפי 14 חוסים שונים, חלקם קטינים. העבירות, שתועדו בתיעוד חזותי, כללו בין היתר סטירות, משיכה כוחנית ואגרסיביות מהידיים, גרירה אלימה על הרצפה, הטחה על כורסא וספה, הטיית העורף בחוזקה כלפי מטה, הושבה בכוח, ריתוק הראש לכורסא ועוד. בענייניו של המנוח, האלימות נמשכה עד לנקודה שבה חדל מלתפקד, רגליו כשלו, והוא צנח כבובה על חוט לתוך כורסא, ולבסוף אף מצא את מותו.
2. המעשים שתועדו בוצעו על פני פרק זמן של כשלושה חודשים, רובם ככולם בוצעו בנוכחות חוסים נוספים. המעשים בוצעו במהלך "שגרת" יומם של החוסים וכחלק מהתנהלותו

"הרגילה" של המשיב; לעיתים קרובות ללא "סיבה" או טריגר ברור. צפייה בסרטונים מלמדת על התנהלות סדרתית ומתמשכת, על האכזריות וההשפלה שנלוו להתנהלותו, כמו גם על עוצמת הכוח והאלימות שהפעיל כלפי מי שהיו תלויים בו, כאשר בעניינו של המנוח – התנהלות אלימה זו היא שהובילה בסופו של דבר לקריסת גופו, ולמותו הטראגי.

3. המערערת תטען כי שגה בית משפט קמא בסברו כי בעונש שהשית על המשיב יש כדי לתת **משקל הולם לחומרת מעשיו**, של מי שבחר לעסוק כמטפל במעון בו מתגוררים מטופלים הלוקים במוגבלויות שונות, ובמקום "לטפל" – פשוטו כמשמעו – באותם אנשים, תקף אותם באלימות קשה, והתעלל בהם.

4. המערערת תוסיף ותטען כי העונש שנגזר אינו נותן משקל ראוי **לפגיעות ולנזקים** שגרם המשיב במעשיו האלימים למספר רב של חוסים, ובעיקר לכך שגרם למותו האלים של המנוח.

5. עוד תטען המערערת כי שגה בית משפט קמא בהשיתו עונש שאין בו כדי להלוים את **הפגיעה בתחושת הביטחון בציבור**, או כדי לבטא את הצורך **בהרתעה**, בפרט בשים לב לקושי שבחשיפת עבירות אלימות והתעללות המבוצעות באנשים עם מוגבלות והצורך המוגבר בהגנה על אוכלוסייה פגיעה זו, אשר בשל מוגבלותם אינם יכולים לדאוג לצרכי מחייתם, בריאותם או שלומם. מדובר באוכלוסייה המהווה טרף קל ונוח לפגיעה, כך ככלל, כך בפרט בשים לב לפגיעה בהם בידי מטפל במעון שבו הם מתגוררים, משאין "עין מפקחת" נוספת הבודקת את מצבם הפיזי והרגשי מלבד צוות המעון, ובהינתן תלותם המוחלטת במי ש"מטפלי" בהם.

6. בנסיבות אלה, בשים לב לעונש המרבי הקבוע בגין עבירה אחת של התעללות [9 שנות מאסר], בהינתן מגמת ההחמרה בפסיקת בית המשפט הנכבד בעבירות התעללות ותקיפה של חסרי ישע, ונוכח הרשעתו של המשיב, בין היתר, בחמש עבירות התעללות, אשר אחת מהן אף הביאה למותו הטראגי של המנוח, תבקש המערערת מבית המשפט הנכבד להחמיר בעונש המאסר בפועל שהשית בית המשפט המחוזי על המשיב. המערערת תטען כי בשים לב לטיבן של עבירות ההתעללות שביצע המשיב בחוסים, עונש שהוא פחות ממחציתו של העונש המרבי בגין עבירות התעללות אחת, הינו מקל יתר על המידה ואינו יכול לעמוד.

7. המערערת תבקש מבית המשפט הנכבד לצפות בסרטונים המתעדים את העבירות שביצע המשיב. הדיסוננס שבין הציפייה של מי שצופה בתמונה קפואה מתוך הסרטונים ובה רואים סלון, מטבחון מאובזר, וחבורת צעירים יושבת על כורסאות נוחות וצופה בטלביזיה; ובין המראות שנגלים לעיניו של הצופה שניות לאחר מכן, של אלימות קשה – הוא בלתי ניתן להכלה. כמעט בלתי ניתן לגישור. וממחיש, את עוצמת האלימות והאכזריות שהיו כרוכים במעשי המשיב.

רקע עובדתי

כתב האישום

8. ביום 8.2.22 הוגש כתב אישום כנגד המשיב אשר מנה שישה אישומים. באישום הראשון, יוחסה למשיב עבירה של המתה בקלות דעת, לפי סעיף 301 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 [להלן: **חוק העונשין**], והתעללות בחסר ישע בידי אחראי, עבירה לפי סעיף 368 סיפא לחוק העונשין. באישומים השני עד החמישי, יוחסו למשיב עבירות התעללות בחסרי ישע בידי אחראי; ובאישום השישי, יוחסו למשיב ריבוי עבירות תקיפה לפי סעיף 379 לחוק העונשין.

9. כמפורט במבוא לכתב האישום, מעון "רמת חיפה" [להלן: **המעון**] הוא מעון שבו מתגוררים מטופלים קטינים ובגירים הלוקים במגבלות שכליות שונות, וכמו כן בעלי צרכים מיוחדים אשר בשל מצבם אינם יכולים לדאוג לצרכי מחייתם, בריאותם או שלומם [להלן: **החוסים**]. בנוסף, במעון, אשר נמצא בפיקוחו של משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, מועסקים אנשי צוות בתפקידים שונים שתפקידם להשגיח, ללוות ולסייע לחוסים. זאת, בין היתר, גם בסיוע בביצוע פעולות יומיומיות. המעון מחולק לשבע דירות, כאשר בכל דירה מתגוררים מספר דיירים לפי רמת תפקוד וגיל.
10. בחודשים מאי עד יולי 19, הועסק המשיב כמטפל במעון, ומתוקף תפקידו היה אחראי לצרכי מחייתם, בריאותם, חינוכם ושלומם של החוסים.
11. במועדים הרלבנטיים, התגורר החוסה א ב' ז"ל ליד 20.6.90 [להלן: **המנוח**] בדירה מספר 1 במעון. במהלך תקופה זו, סבל המנוח בין היתר מתת משקל, והתהלך כאשר עורפו מכופף כלפי מטה. במועדים הרלבנטיים, היו מותקנות בסלון הדירה מצלמות אבטחה אשר תיעדו את המתרחש בסלון ובמטבח הדירה, אך לא תיעדו את הנעשה החדרי הדירות. המשיב, ידע על קיומן של מצלמות האבטחה.
12. המעשים שיוחסו למשיב המפורטים בכתב האישום, בוצעו על ידו במהלך עבודתו במעון ובהיותו אחראי על החוסים. מפאת ריבוי המעשים שיוחסו למשיב, תפנה המערערת לפירוט הדברים בכתב האישום המצ"ב כנספח ב', ותבקש לעמוד להלן על עיקרי הדברים בלבד:

האישום הראשון

13. באישום זה הואשם המשיב בביצוע עבירה של המתה בקלות דעת וכן בעבירה של התעללות בחסר ישע על ידי אחר, וזאת בגין מספר רב של אירועי אלימות ותקיפה כלפי המנוח. כל אירועי האלימות המפורטים באישום זה התרחשו ביום אחד, ה-19.7.12, וכתב האישום ייחס את מותו של המנוח למעשי האלימות האמורים. בין היתר, האלימות כללה סטירות, גרירה על הרצפה, משיכה מהידיים, הטחה על הכורסא והספה בסלון הדירה, ועוד. בנוסף, במספר הזדמנויות כמפורט באישום, המשיב הכניס את שתי ידיו מתחת לבתי שחיו של המנוח והיטה את גופו בכוח, תוך דחיפת עורפו כלפי מטה, הכל כמפורט באישום הראשון.

אישום שני

14. באישום זה הואשם המשיב בביצוע עבירה של התעללות בחסר ישע ע"י אחראי, בגין מספר רב של אירועי אלימות ותקיפה מצידו כלפי המנוח, וזאת במספר מועדים החל מיום 24.5.19 ועד ליום 5.7.19. בין היתר, באמצעות אחיזתו בכוח, דחיפתו, הטיית ראשו בחוזקה כלפי מטה תוך אחיזה בעורפו, בעיטה בו, הפלתו לרצפה, ריתוקו בכוח לרצפה, גרירתו לאורך רצפת הסלון, הצמדת ראשו בכוח ובאגרסיביות לכורסא ועוד, הכל כמפורט באישום השני.

אישום שלישי

15. באישום זה הואשם המשיב בעבירה של התעללות בחסר ישע ע"י אחראי, וזאת בגין מספר אירועי אלימות ותקיפה מצידו כלפי ד', יליד 1992, וזאת במספר מועדים החל מיום 1.6.19 ועד ליום 13.6.19. בין היתר, באמצעות אחיזתו בחוזקה בידו, משיכת ידו וכיפופה לאחור, הטיית ראשו בחוזקה כלפי מטה תוך שהוא אווזו בעורפו, ריתוקו לכורסא, משיכתו בכוח,

הפלתו לרצפה, דחיפתו, וגרירתו של ד' לאורך סלון הדירה כאשר ד' יושב על ברכיו, תוך שהמשיב מחזיק בידיו של ד' באופן אלים ביותר, הכל כמפורט באישום השלישי.

אישום רביעי

16. באישום זה, הואשם המשיב בביצוע עבירה של התעללות בחסר ישע ע"י אחראי, וזאת בגין מספר אירועי אלימות ותקיפה מצידו כלפי ה', יליד 1996, וזאת במספר מועדים החל מיום 4.6.19 ועד ליום 15.6.19. בין היתר, באמצעות תפיסתו בחוזקה בידיו, משיכתו באגרסיביות והפלת לרצפה, גרירתו לאורך הרצפה ודחיפתו, הכל כמפורט באישום הרביעי.

אישום חמישי

17. באישום זה הואשם המשיב בביצוע עבירה של התעללות בחסר ישע ע"י אחראי, וזאת בגין מספר אירועי אלימות ותקיפה מצידו כלפי ז', **קטין** יליד 2003, וזאת במועדים שונים החל מיום 7.6.19 ועד ליום 15.6.19. בין היתר, באמצעות משיכתו ואחיזה בו בחוזקה, דחיפתו באגרסיביות, הושבתו בכוח על כורסא והפלתו בכוח על ספה, אחיזה בעורפו ודחיפתו, והכנסת שתי ידיו מתחת לבתי שחיו וכיפוף ראשו מטה, הכל כמפורט באישום החמישי.

אישום שישי

18. לסיום, ובתמצית, הואשם המשיב באישום זה בביצוע ריבוי עבירות תקיפה בגין לא פחות מ- 27 אירועי אלימות כלפי 14 חוסים שונים במעון, וזאת במספר מועדים החל מיום 24.5.19 ועד ליום 12.7.19. ארבעה מן החוסים היו קטינים, הכל כמפורט באישום השישי.

... העתק כתב האישום מצ"ב ומסומן "ב". לשם הנוחות, המערערת סימנה על גבי כתב האישום בכתב ידה, את סרטון האבטחה הרלבנטי, המתעד כל אירוע המפורט בכל אישום.

19. להשלמת התמונה, תציין המערערת כי במסגרת פרשה זו הוגש כתב אישום נפרד כנגד חמישה נאשמים אחרים, וזאת בגין אירועי תקיפת חוסים במעון [להלן: **כתב האישום הנוסף**]. עניינם של החמישה הסתיים זה מכבר כדלקמן, בתמצית:

נאשם 1 - הורשע ב-15 אירועים הכוללים שני ניסיונות תקיפה כלפי שבעה חוסים, שלושה מהם היו קטינים, וזאת בשלושה מועדים שונים. תשעה מן האירועים התרחשו בפרק זמן של שעתיים, כלפי קטין בן 16. הושתו עליו שישה חודשי מאסר לריצוי בעבודות שירות, ועונשים נוספים.

נאשם 2 - הורשע בשלושה מעשי תקיפה כלפי המנוח; וזאת בסמיכות זמנים. הושתה עליו ענישה מותנית.

נאשם 3 - הורשע ב-7 אירועי תקיפה כלפי שבעה חוסים, שניים מהם קטינים, לאורך חמישה ימים. אחד מן האישומים כלל הרמת חוסה קטין מהרצפה תוך תפיסה ומשיכה בשתי אוזניו, כן דחיפתו של חוסה אחר באגרסיביות ומשיכתו מהספה לרצפה, ואז גרירתו לאורך החדר תוך תפיסה בילקוטו. על נאשם זה הושתו שישה חודשי מאסר לריצוי בעבודות שירות, ועונשים נוספים.

נאשם 4 - הורשע ב-6 אירועי תקיפה בהם תקף חוסים שהיו באחריותו. האירועים כולם אירעו באותו היום, בהפרש זמן קצר זה מזה. הושתו עליו שישה חודשי מאסר לריצוי בעבודות שירות, ועונשים נוספים.

נאשמת 5 – הורשעה ב-4 אירועי אלימות כלפי שני חוסים קטינים; האירועים התרחשו במסגרת של 40 דקות. הושתה עליה הנאשמת ענישה מותנית.

20. המערערת תדגיש, כי הנאשמים בכתב האישום הנוסף הורשעו בעבירות תקיפה ולא בעבירות התעללות, וממילא במעשים שונים בתכלית. לא בכדי הבחין המחוקק בין עבירות התקיפה ובין עבירת ההתעללות, בשים לב לסממני האכזריות, הביזוי ואובדן הצלם המאפיין את עבירות ההתעללות. בהתאמה, וכפי שעולה גם מהכרעת הדין בעניינו של המשיב, הסרטונים המתעדים את מעשי הנאשמים בכתב האישום הנוסף, מתעדים אלימות בחומרה קלה בהרבה מזו שננקטה על ידי המשיב. יתירה מזאת, גם מקום שבו ננקטה אלימה זהה על ידי מי מהמטפלים, דובר היה באירוע חד פעמי שננקט בידי אותו מטפל, קרי המעשים נעדרי מאפיין החזרתיות כאמור במעשי המשיב [הכרעת הדין, בפס' 70].

... העתק כתב האישום הנוסף, וגזרי הדין בעניינם של הנאשמים בו, מצ"ב ומסומן "1ג" עד "4ג".

הכרעת דין

21. ביום 17.6.24, לאחר ניהול הוכחות [המשיב הודה רק בעובדות המבוא לכתב האישום, וכפר ביתר העובדות], הרשיע בית משפט קמא הנכבד את המשיב בכל המיוחס לו בכתב האישום, למעט עבירת ההמתה בקלות דעת, ממנה זוכה המשיב, והורשע תחתיה בגרימת מותו של המנוח ברשלנות, לפי סעיף 304 לחוק העונשין.

... העתק הכרעת הדין בעניינו של המשיב, מצ"ב ומסומן "ד".

22. בית משפט קמא דחה את גרסת המשיב כי נקט באלימות משום שהמנוח סיכן אותו, את עצמו או מי מהחוסים [הכרעת הדין, בפס' 19]. נקבע, כי הסרטונים המתעדים את האירועים מלמדים כי המנוח לא נקט באלימות כלפי המשיב או כלפי הדיירים האחרים, ולא עשה כל פעולה שהעמידה את המשיב או מי מהסובבים אותו בסכנה כלשהי. עוד נקבע כי טענותיו של המשיב לעניין מסוכנות לכאורה שנשקפה מהמנוח הן "טענות שקריות ומשוללות כל יסוד ואחיזה"; וכי אף לו חשש המשיב מהתפרצות שתבוא מצד המנוח, לא היה בכך כדי להצדיק את האלימות שבה נקט כלפיו [שם שם].

מכל מקום, בית משפט קמא קבע כי ככל שהמשיב חש עצמו בסכנה או בחוסר יכולת לשלוט במנוח, יכול היה לעשות שימוש בלחצן המצוקה המותקן בדירה [שם, בפס' 20].

23. בית משפט קמא הנכבד הוסיף וקבע כי טוב עשה בא כוח המשיב משנמנע להעלות בסיכומיו טענות לעניין טיב ההכשרה שניתנה למשיב [שם, בפס' 21]. בית המשפט אף דחה את טענת המשיב כי סבר שאופן ההתנהלות מהווה נורמה התנהלות נהוגה ומקובלת במעון, וזאת לאחר שצפה במטפל אחר נוקט באלימות כלפי המנוח [להלן: הנאשם 2 בכתב האישום הנוסף]. בית משפט קמא דחה טענה זו דחייה מוחלטת. כך, בקבעו כי אין להשוות בין מידת האלימות שהפנה הנאשם 2 בכתב האישום הנוסף כלפי המנוח, לאלימות שנקט נגדו המשיב; כך עוד, בקבעו כי התנהלות מעין זו הינה פסולה ואסורה, כזו המתנוסס מעליה דגל אדום [שם, בפס' 22]. על כל פנים, נקבע כי אין בעובדה שמטפלים אחרים נהגו באלימות ואף הועמדו לדין בגין התנהלות זו, כדי להצדיק בשום צורה את התנהלותו של המשיב.

24. בית המשפט קמא הנכבד עמד גם על חוסר מהימנותו של המשיב ועל שקריו, וקבע כי ככלל, עדותו עשתה רושם גרוע ובלתי מהימן [שם, בפס' 23-24].

25. בית משפט קמא קבע כי צפייה בסרטונים המתעדים את האירועים מושא האישום הראשון היא "קשה, מקוממת ומעוררת שאט נפש" [שם בפס' 16]. עוד קבע, כי הסרטונים מתעדים מעשיי התעללות ואלימות כלפי המנוח, תוך השפלתו וביזויו, ואגב ניצול פערי כוחות בין השניים. נקבע כי הרושם מצפייה בסרטונים הינו שהמשיב נטפל למנוח, ואף נקט כנגדו באלימות חוזרת ונשנית ללא כל התגרות או מעשה מצד המנוח שהצדיק יצירת מגע פיזי עימו [שם שם].

26. אשר לעבירת ההמתה אשר יוחסה למשיב, קבע בית המשפט כי לא עלה בידי המערערת להוכיח מעבר לספק סביר כי התגבש אצל המשיב היסוד הנפשי של קלות דעת הנדרש להרשעה בעבירה אשר יוחסה לו [שם, בפס' 32].

בהקשר זה, נקבע כי לא ניתן לקבוע שהמשיב היה מודע לאפשרות גרימת מותו של המנוח. כך, הגם שהמשיב נקט באלימות כלפי המנוח במספר הזדמנויות בבוקרו של אותו יום, התקיפה שגרמה לפגיעה בחוט השדרה ולתוצאה הטראגית, התבטאה בכיפוף צווארו של המנוח כלפי מטה בכוח ובאגרסיביות מספר פעמים בפרק זמן קצר [שם, בפס' 36]. קרי, רצף כיפופי הצוואר הוא שהוביל למוות. בהקשר זה, נקבע כי מדובר בתנועה מסוימת שחרף הקיצוניות והעוצמתיות שבה, נוכח גילו של המשיב, ניסיונו המועט בסיעוד וטיפול, ומכלול הנסיבות, ספק שמא היתה למשיב המודעות לכך שתנועה זו תוביל למותו של המנוח [שם, בפס' 36 ו- 38]. משכך, בית המשפט זיכה את המשיב מן העבירה של המתה בקלות דעת.

27. תחת הרשעתו בהמתה בקלות דעת, מצא בית משפט קמא להרשיע את המשיב בעבירה של גרימת מוות ברשלנות [שם, בפס' 44]. בהקשר זה, קבע בית משפט קמא כי הגם שלא הוכח כי התקיימה אצל המשיב מודעות לאפשרות גרימת מותו של המנוח, הרי שהאדם הסביר היה צופה אפשרות זו [שם, בפס' 42]. וכך נקבע בעניין זה: "אותו אדם סביר היה צופה כי לאחר הפעלת כוח ואלימות מתמשכים כלפי צווארו של המנוח, שהוא איבר רגיש וחיוני בגופו, ולאחר שהמנוח יוצא מן החדר כשראשו שמוט והוא מתנדנד, ונמשך מסע האלימות נגדו מצד הנאשם, עלול הדבר להוביל למותו הטראגי ... בענייננו, התנהגותו האלימה והאכזרית של הנאשם יצרה סיכון ממשי למנוח, סיכון כזה שאדם סביר מין הישוב היה צופה אפשרות שהאירוע יסתיים בגרימת מוות" [שם שם].

28. בית משפט קמא הדגיש, כי לא ניתן לאמוד את עוצמת הכיפוף ועוצמת הלחץ שהופעל על העורף מצפייה בסרטונים כשלעצמם, והתוצאה היא שמלמדת כי מדובר בכיפוף אלים וכוחני של הצוואר [שם, בפס' 43].

29. בית המשפט דחה את טענת המשיב כי הימנעותו של הצוות המטפל במעון מהפניית המנוח בדחיפות לקבל טיפול רפואי ניתקה את הקשר הסיבתי בין מעשיו של המשיב לבין מותו של המנוח. זאת, הגם שקבע, כי התנהלות הצוות המטפל במעון בהקשר זה מהווה מחדל חמור והתנהלות רשלנית חמורה ביותר [שם, בפס' 47].

30. בדומה, הגם שנמצאו כשלים בטיפול במנוח שניתן על ידי הרופאים המטפלים בחדר המיון אליו פונה המנוח [שם, בפס' 48-49], דחה בית המשפט את טענות המשיב בעניין ניתוק הקשר הסיבתי נוכח אופיו של הטיפול שניתן למנוח בבית החולים [שם, בפס' 50-52].

אשר לעבירות ההתעללות מושא האישום הראשון עד החמישי

31. בית משפט קמא הרשיע את המשיב בעבירות ההתעללות שיוחסו לו באישומים הראשון עד החמישי [שם, בפסק 72-73].

32. בשים לב לאמות המידה שנקבעו בפסיקת בית המשפט הנכבד בכל הנוגע לעבירת ההתעללות, קבע בית משפט קמא כי לא כל אחד מן האירועים שפורטו באישומים הראשון עד החמישי מגיע, לבדו, כדי התעללות בחסר ישע. אלא, שהצטברותם של האירועים ותדירותם, "מובילים למסקנה חד משמעית כי מדובר בהתעללות" [שם, בפס' 66]. עוד קבע, כי בכל אחד מן האישומים האמורים, קיים לפחות אירוע אחד שהינו "קיצוני בחומרתו, שפוטנציאל גרימת הנזק והסבל לקורבנו הוא רב, כזה המתאפיין בביזוי והשפלה של החוסה, תוך ניצול פערי הכוחות בין הנאשם לבין כל אחד מהחוסים המותקפים" [שם שם].

33. בנוסף, דחה בית המשפט קמא את טענת המשיב לאכיפה בררנית פסולה בכך שהמערערת הגישה כנגד מטפלים אחרים, שאף הם נקטו באלימות כלפי החוסים, כתבי אישום בהם ייחסה להם עבירות קלות יותר. נקבע, לאחר צפייה בסרטונים המתעדים את האלימות בהם נקטו מטפלים אחרים כלפי החוסים, כי מרביתם מתעדים אלימות בחומרה קלה בהרבה מזו שננקטה על ידי המשיב. עוד נקבע, כי גם במקרים שבהם ננקטה אלימות זהה, מדובר היה באירוע חד פעמי ובודד, וזאת בניגוד לעניינו של המשיב [שם, בפס' 70].

אשר לעבירות התקיפה מושא האישום השישי

34. בית המשפט עמד על כך שצפייה בסרטונים המתעדים את מעשיו מלמדת כי המשיב נקט באלימות כלפי החוסים [שם, בפס' 75]. נקבע, כי הגם שחלקם של האירועים אינם מתאפיינים באלימות קשה, וייתכן כי לו מדובר היה באירוע בודד ניתן היה להימנע מהעמדת המשיב לדין בגינו, ריבוי המקרים ותדירותם, כמו גם ריבוי החוסים שנפגעו "מובילים למסקנה כי אין ... להקל ראש בחומרת מעשיו" [שם, בפס' 75].

35. בנסיבות אלה, כאמור, זיכה בית המשפט קמא את המשיב מעבירה של המתה בקלות דעת ותחת עבירה זו הרשיעו בעבירה של גרם מוות ברשלנות. בנוסף, הרשיעו בעבירות ההתעללות שיוחסו לו באישומים הראשון עד החמישי, ובעבירות התקיפה שיוחסו לו באישום השישי.

גזר הדין

36. לאחר שנשמעו טיעוני הצדדים לעונש, ולאחר שניתן תסקיר שירות המבחן בעניינו של המשיב, ביום 28.1.25 נגזר דינו של המשיב כמפורט ברישה.

37. בגזר הדין, קבע בית משפט קמא מתחם ענישה אחד לאישום הראשון והשני, מתחם ענישה אחר לאישומים השלישי עד החמישי, ומתחם ענישה לאישום השישי. בסופו של דבר, השית על המשיב עונש כולל של 4 שנות מאסר ועונשים נוספים, כמפורט ברישה להודעה זו.

38. אשר לאירועים העומדים במרכזם של האישומים הראשון והשני: בית המשפט קבע כי מדובר באירועים קשים משום אכזריותם, האלימות והגסות שגילה כלפי המנוח המשיב, שאף הובילו בסופו של דבר למותו [גזר הדין, בפס' 32]. נקבע כי מעשים אלה מגלים חוסר אנושיות, קהות חושים והעדר אמפתיה [שם שם]. עוד עמד על כך שיש לתת משקל כך שמותו של המנוח נגרם כתוצאה משרשרת אירועים שהמשיב הוא שהחל אותה, והוא אחראי בגינה, אך היו

גורמים נוספים שתרמו לתוצאה העגומה [שם, בפס' 34]. משכך, העמיד בית משפט קמא את מתחם העונש ההולם בגין אישומים אלה על 24 עד 48 חודשי מאסר לריצוי בפועל.

39. אשר לאישומים השלישי עד החמישי: עמד בית המשפט על כך המשיב נראה פעם אחר פעם כמי שמפעיל כוח ונוקט באלימות. נקבע כי אלימות זו "...לא הסבה לחוסים נזק פיזי משמעותי והיא אינה מצויה במדרג חומרה גבוהה" [שם, בפס' 42]. לצד זאת, עמד בית המשפט על החומרה הנעוצה בה הנובעת מההשפלה והפגיעה בכבודם של החוסים, כמו גם החזרתיות וריבוי המעשים כלפי חוסים שונים. משכך, קבע בית המשפט מתחם עונש הולם לגבי כלל האישומים הללו על 12 עד 24 חודשי מאסר לריצוי בפועל [שם, בפס' 43].

40. אשר לאישום השישי, עמד בית המשפט על מאפייניהם הדומים של המעשים, ובהתחשב בנסיבות ביצוען של העבירות קבע מתחם עונש ההולם הנע בין 9 חודשים ל-18 חודשי מאסר לריצוי בפועל [שם, בפס' 46].

41. בנוסף, עמד בית משפט קמא על כך שלא פעם בתיק מסוג זה נשמעת הטענה כי העבודה השוחקת והקשה מובילה מטפלים לגלות קהות חושים כלפי החוסים הנתונים להשגחתם. בעניין זה, מעבר לדחיית הטענה כשלעצמה, עמד בית משפט קמא על היות המשיב בתחילת דרכו המקצועית, כאשר טרם הספיק להישחק או להתעייף מעבודתו [שם, בפס' 33].

42. עוד עמד בית המשפט על היות המשיב צעיר נעדר עבר פלילי [שם, בפס' 47]. כן נתן דעתו לתסקיר שירות המבחן שניתן בעניינו, ממנו עלה כי המשיב עודנו מסביר כי התנהג כלפי החוסים תוך חיקוי עובדים וותיקים, וכי לא עבר כל הדרכה בטרם קליטתו. עוד עלה מן התסקיר, כי הגם שהמשיב הביע הבנה לכך שאל לו להתנהל באלימות, התקשה לבטא אמפתיה ולהתחבר לנזקים שגרם במעשיו. שירות המבחן העריך את הסיכון הנשקף מן המשיב כבינוני, וכי בהעדר כל הליך טיפולי קיים סיכון להישנות התנהגות אלימה. בשים לב לעמדת המשיב השוללת צורך במעורבות טיפולית, לא בא שירות המבחן בהמלצה על חלופות ענישה או שיקום. לבסוף, נתן בית המשפט משקל לחלוף הזמן ממועד ביצוע המעשים [מאי-יולי 19] ועד למועד הגשת כתב האישום [פברואר 22].

43. בנסיבות אלה, ועל יסוד מקבץ השיקולים שמנה לעיל, גזר בית המשפט קמא הנכבד על המשיב את העונשים כמפורט ברישה להודעת הערעור.

... פרוטוקול הטיעונים לעונש, טיעון המאשימה לעונש, ותסקיר שירות המבחן, מצ"ב ומסומן "ה1" עד "ה3", בהתאמה.

מכאן הערעור.

נימוקי הערעור

44. בפתח הדברים תבקש המערערת להבהיר כי היא אינה מקלה ראש בעונש המאסר שנגזר על המשיב. עונש של 4 שנות מאסר בפועל אינו עונש קל. לצד זאת, תטען המערערת כי בית משפט קמא הנכבד בכל הכבוד שגה כאשר לא נתן משקל הולם לחומרת מעשיו האלימים של המשיב, בין היתר בשים לב לתוצאה הקטלנית ביחס למנוח, ולטיב מעשי ההתעללות אותם ביצע אף אם אלה לא היו כרוכים בנזק פיזי; כמו גם בשים לב ל"שגרתיות" שהיתה כרוכה במעשיו ולהתנהלותו הסדרתית והמתמשכת לאורך זמן. עוד תטען המערערת, כי שגה בית משפט קמא שלא נתן משקל הולם לפגיעה שפגע המשיב במעשיו בסדר הציבורי ובתחושת

הביטחון, כמו גם לצורך בהרתעה ולקושי שבחשיפת מעשים דוגמת מעשי המשיב. לבסוף, תפנה המערערת גם למדיניות הענישה הנוהגת, ותטען כי העונש שהושת על המשיב סוטה לקולה ממדיניות זו.

חומרת המעשים

45. המשיב שימש כמטפל במעון בו התגוררו החוסים. במסגרת זו היה אחראי, בין היתר, לצרכי מחייתם, בריאותם, ושלמות גופם ונפשם. אלא, שחלף שמירה והגנה על שלומם, ביטחונם, כבודם ורווחתם של החוסים, המשיב פגע בהם, הטיל מורא ופחד, והשפיל אותם. בחלק מן המעשים העמיד המשיב את החוסים בסיכון משמעותי לפגיעה חמורה בשלמות גופם ונפשם, וביחס למנוח – סיכון זה אף התממש הלכה למעשה בגרימת מותו של המנוח.

46. שגה אפוא בית משפט קמא משלא נתן משקל מספיק לחומרת העבירות שביצע המשיב, בשים לב לתוצאה הקטלנית ביחס למנוח, ולריבוי עבירות ההתעללות בהם הורשע המשיב. הלכה למעשה, בענייננו, כל הפרמטרים מצביעים על רף חומרה גבוה במעשי המשיב:

חומרת המעשים בשים לב לנזק שנגרם למנוח ולמותו

47. המשיב נקט באלימות חמורה כלפי המנוח במספר הזדמנויות בבוקרו של אותו יום שבסופו מצא המנוח את מותו. האלימות כללה סטירות, גרירה על הרצפה, משיכה מהידיים, הטחה על הכורסא והספה בסלון ועוד. המשיב נצפה תופס במנוח פעם אחר פעם, מכניס ידיו מתחת לבתי שחיו, ומטה את גופו בכוח תוך דחיפת עורפו כלפי מטה. עוד נצפה מושיב את המנוח בכוח על הכורסא, ודוחף אותו לחדר פנימי, וכל זאת בעודו אוחז בו באותה אחיזה כוחנית ואלימה. המשיב אף לא חדל ממעשיו גם כאשר ראה כי המנוח מתהלך כאשר ראשו שמוט כלפי מטה והליכתו אינו יציבה.

48. ודוק: מעשי המשיב, אשר תועדו בתיעוד חזותי, בוצעו בסלון הדירה. דא עקא, לא פעם, הוביל המשיב את המנוח באלימות אל חדר פנימי, אשר אין תיעוד לנעשה בו. כך, בדחיפתו האלימה של המשיב את המנוח אל החדר כמפורט באישום הראשון בסעיף 2 ו-7; כך גם באחיזתו בשתי ידיו מתחת לבתי שחיו של המנוח וכפיפת ראשו של המנוח כלפי מטה והובלתו האלימה אל אותו חדר, כמפורט באישום הראשון בסעיף 5, 8, ו-9.

כפי שעולה מהכרעת הדין, ד"ר גיפס מהמרכז הלאומי לרפואה משפטית, ציינה כי "אינה יכולה להתייחס לאירוע מסוים מבין אירועי אותו יום כאל האירוע שחולל את הנזק אך ברור כי מה שהתרחש בחדר וגם האירועים שקדמו לו הובילו לנזק שנגרם למנוח" [ההדגשות נוספו; הכרעת הדין, בפס' 28].

אלא, שמעת שקבע בית משפט קמא הנכבד כי הגם שבתוך החדר התרחש אירוע נוסף, מדובר בהשערה שלא הוכחה די הצורך, המערערת תתייחס להלן למעשים שתועדו בסלון הדירה בלבד. בעניין זה, תטען המערערת כי די במעשיו האלימים והאכזריים של המשיב כפי שתועדו במצלמת סלון הדירה, כדי ללמד על האלימות החמורה בה נקט כלפי המנוח. אלימות שהביאה בסופו של דבר לכך שהמנוח יצא מאותו חדר פנימי, אליו הובילו המשיב פעם אחר פעם בבוקרו של אותו יום, כאשר גופו רפוי, ראשו מכופף כלפי מטה והליכתו מתנדנדת, עד שצנח ושקע אל תוך כורסא בסלון הדירה באפיסת כוחות.

49. שגה בית משפט קמא הנכבד משלא הסיק את המסקנה המתחייבת מחומרת מעשיו של המשיב כלפי המנוח ועוצמת האלימות אשר ברי כי נקט בה כלפי המנוח, שכללה, בין היתר, רצף של כיפופי צוואר, שהובילו לפגיעה בחוט השדרה של המנוח, ולמותו הטראגי.

50. בעניין זה, המערערת ערה כמובן לכך שאופן הטיפול במנוח במעון וכן בבית החולים בהמשך אותו היום לא היה מיטבי, וכי אין להעלם מנתונים אלה בכל הקשור לתוצאה. אלא, שבהקשר זה, שגה בית המשפט משלא נתן משקל מספיק לנזק לו גרם המשיב במעשיו, משמעשיו האלימים עד מאוד של המשיב בבוקר יום ה-19.7.12, במהלך שעה אחת [משעה 09:32 ועד 10:32] הביאו לכך שהמנוח לא יצליח לעמוד על רגליו, גופו היה רפוי לחלוטין, והוא קרס אל תוך כורסא בסלון בה נותר שמוט, עד אשר פונה לבסוף לבית החולים. בעניינו של המנוח, מעשי המשיב הביאו באופן ישיר ומייד לנזק שחלל מלתפקד, רגליו כשלו לחלוטין, והוא צנח כבובה על חוט. לאחר מכן, כאמור, אף מצא את מותו.

51. אף שעוצמת האלימות ברורה מצפייה בסרטונים המתעדים את אותו בוקר, מידת האלימות שהיתה כרוכה בהם מתבהרת בשים לב לתוצאה הקשה שנבעה מאותם מעשים – הן באופן מייד, מיד לאחר שהמנוח והמשיב יצא מהחדר הצמוד לסלון; והן בהמשך, משמצא המנוח את מותו הטראגי. לא "רק" קהות חושים והעדור אמפתיה, אלא אלימות מובהקת, קשה ועוצמתית עד כדי תוצאה מיידית של ריפיון שריריו של המנוח, ובהמשך – שיתוק גפיו ומותו.

52. במקרה דנן, הערכים החברתיים אשר נפגעו כתוצאה ממעשי המשיב, כוללים אם כן גם את שלמות הגוף וקדושת החיים. ברי כי מידת הפגיעה בערכים המוגנים האמורים היא ברף הגבוה ביותר. כך, בהינתן התוצאה המיידית ממעשי המשיב של ריפיון שריריו של המנוח וקריסתו באפיסת כוחות אל תוך הכורסא, וכך בהינתן שמותו של המנוח נגרם כתוצאה מהתנהלות המשיב. מעשיו האלימים והאקטיביים של המשיב הם שהובילו אם כן לפגיעה המוחלטת בערכים המוגנים ולתוצאה הקטלנית. המשיב, פעם אחר פעם, כופף באלימות את צווארו של המנוח. אין מדובר במעשה רגעי ונקודתי, אלא במעשים אלימים שחזרו על עצמם לאורך שעה, והובילו לתוצאה הקטלנית. עולה אפוא, כי **מעשי ההתעללות שביצע המשיב במנוח, הם שהביאו לבסוף לנזק החמור ביותר האפשרי – אובדן חייו של המנוח**, אדם צעיר בעל מוגבלות שכל חטאו היה היותו חוסה המתגורר במעון ומצוי ב"טיפול" של המשיב.

53. בנסיבות אלה, תטען המערערת כי שגה בית משפט קמא הנכבד משלא נתן משקל הולם וראוי לנזק הגופני החמור לו גרם למנוח, וממילא לכך שמותו של המנוח נגרם כתוצאה מהפגנת האלימות הקשה כלפיו, אותה ביצע המשיב תוך התעללות במנוח, והכל עת שימש המשיב כאחראי עליו במסגרת המעון.

חומרת המעשים בשים לב לטיב ההתעללות שביצע המשיב, אף אם לא היתה כרוכה בנזק פיזי

54. שגה בית המשפט קמא הנכבד בנותנו משקל מכריע לך שהאלימות שננקטה במסגרת עבירות ההתעללות בהן הורשע המשיב, לא הסבה לחוסים נזק פיזי משמעותי.

55. המערערת תטען כי חומרת מעשיו של המשיב היא מובהקת, אף אם לא הביאה לנזק פיזי גלוי לעין. המערערת תפנה לקריאה "יבשה" של המילים המתארות את מעשי המשיב בהכרעת הדין. אלה, מעוררות קושי כבד. המשיב, פעם אחר פעם, הפעיל כוח ונקט באלימות כלפי

החוסים, על ידי דחיפות וכיפופי ידיים, גרירה על הרצפה ופעמים אחדות על ידי אותה אחיזה אלימה במסגרתה המשיב או חזו בחוסה מאחור ומטה את ראשו קדימה.

56. אלא, שתיעוד מעשי המשיב במצלמות המעון קשה, מקומם, ומעורר שאט נפש וחלחלה ממש. המשיב הפגין כלפי החוסים שלל מעשים אלימים, והכל תוך הפגנת זלזול, רוע, אכזריות, אטימות, וחוסר כבוד. לעיתים, נדמה כי מעשי המשיב בוצעו "בתגובה" לפעולות של החוסים, כמו רצונו של המנוח לכפל כביסה; אך על פי רוב, מדובר בפגיעה "סתם", אכזריות חסרת סיבה, התעללות לשם התעללות.

57. המערערת טוען כי התנהלותו של המשיב, כמפורט באישומים אלה, נעה על פני משרעת של חומרה, המגיעה בקצה שלה כדי רף החומרה הגבוה ביותר, אף אם לא הסבה לנזק פיזי גלוי לעין. והגם שכל אדם הוא עולם ומלואו, וכל הפגנת אלימות כלפי אדם, ובפרט אדם בעל מוגבלות, ראויה להוקעה ולגינוי, ברי כי ישנה משרעת של התנהגויות פוגעניות הנכללת בתוך עבירות ההתעללות בחסרי ישע. כך בכלל, וכך גם בתיק מושא הערעור שבכותרת:

כך, מהתנהלות אגרסיבית, חסרת חמלה וחסרת כבוד לחוסה, שהאלימות בצידה ממשית, הגם שאינה ברף הגבוה, כמו אחיזה בחוזקה בידו של חוסה ומשיכתו [אישום שלישי סעיף 1.1 וסעיף 1.5]; אחיזה ביד כאשר היא מכופפת לאחור בחוזקה למספר שניות [שם שם]; דחיפתו של חוסה והושבתו בכוח [למשל באישום החמישי בסעיף 1.1] ודחיפת חוסים ממקום למקום בדירה [למשל באישום השני בסעיפים 1.1-1.2; ובאישום החמישי בסעיף 1.3];

דרך התנהלות אלימה שכללה בין היתר הטחת החוסים לרצפה, לכורסא או לספה [למשל באישום הראשון בסעיף 3 ו-4; באישום השני בסעיף 1.8 ו-1.11; ובאישום הרביעי, בסעיף 1.2]; כמו גם ריתוק הראש של החוסה לכורסא / ספה באופן אגרסיבי ואלים [למשל באישום השני בסעיף 1.12, ובאישום השלישי בסעיף 1.5].

עובר בגרירת החוסים לאורך הרצפה. כך למשל, גרירתו של המנוח [ר' באישום השני, בסעיף 1.15]; גרירתו של ה' בעודו שוכב על רצפת הסלון, כאשר המשיב או חזו בחוזקה בידו הימנית [אישום רביעי, בסעיף 1.1]. כן ר' המתואר באישום השלישי בסעיף 1.5 סיפה, עת משך המשיב את ד' מהספה, הכניס את שתי ידיו מתחת לבתי שחיו, ובאופן זה גרר את ד' לאורך סלון הדירה כאשר ד' יושב על ברכיו. **המערערת תבקש מבית המשפט הנכבד לצפות בסרטון המתעד אירוע זה** [סרטון 60] וזאת על מנת להתרשם מעוצמת האלימות שהפעיל המשיב בגרירתו של ד' כאמור, עדי כדי כך שהביא לכיפוף ידיו של ד' באופן בלתי טבעי מעל לראשו לאורך גרירתו על הרצפה על ברכיו ועד להכנסתו לחדר פנימי.

כלה בהכנסת ידיו של המשיב מתחת לבתי השחי של חוסים והטיית גופם בכוח תוך דחיפת עורפם כלפי מטה [למשל באישום השני בסעיף 1.8, ובאישום החמישי בסעיף 1.8].

58. ברי אפוא, כי הגם שקיימת משרעת של מעשים, ואף שאלו לא הובילו לנזק פיזי גלוי לעין, אין בכך כדי לטשטש כהוא זה מחומרם הרבה כאשר חלקם מצויים ברף הגבוה ביותר.

59. המערערת תוסיף ותטען, כי שגה בית משפט קמא משלא הסיק את המסקנה העונשית המתחייבת מן **הכאב והסבל** שכפה המשיב על החוסים בשגרת היומיום שלהם. החוסים חוו לא אחת כאב וסבל פיזי כתוצאה ממעשי המשיב, כאב שוודאי ליווה את שגרת יומם.

60. הכאב והסבל שהשית המשיב על החוסים ניכרים מצפייה בסרטונים. כך, מעיוות הפנים בעקבות הטחתם ברצפה או גרירתם בפראות; מהצקקה [האילמת] הניכרת על פניהם כתוצאה

- מאחיזתם בכוח ומשיכת ידיהם. דומה כי הדברים ברורים מאליהם, ואין צורך להכביר מילים כיצד הטחה של אדם לרצפה, משיכת ידו בפראות או גרירתו על הרצפה – כרוכה בכאב עבורו.
61. זאת ועוד, לעיתים דווקא התבוננות בחוסים שלא חוו את נחת זרועו של המשיב, הקופאים במקומם למראה חברם המוכה, או מתכנסים אל תוך עצמם ברעד, כפי שניכר מצפייה בסרטונים, מלמדת על כך שהחוסים היו אחוזי אימה ופחד מאותו כאב שהם ידעו שעלול להיות גם מנת חלקם.
62. לא יכול להיות חולק אפוא, כי החוסים במעון חוו מידיהם של המשיב פחד וכאב. בשים לב לכך שחוו זאת במעון, מקום מגוריהם, הבית שלהם, משמעות הדבר היא שעבורם, העולם נחוה כמקום שאיננו מוגן. החיים בלתי צפויים. אינך יודע האם העובדה שתקפל כביסה, תקום מהספה, או תצפה בטלביזיה, יביאו להכאתך.
63. עוד תטען המערערת כי מטבע הדברים, התנהלותו של המשיב היתה כרוכה גם **בנזקים נפשיים ורגשיים** שוודאי היו מנת חלקם של החוסים, או למצער חלקם.
64. אומנם, אין בענייננו תסקירי קורבן, אך בעבירות אלימות קשות ומאיימות, המבוצעות בחסרי ישע כחלק משגרתם יומם, ניתן להסיק קיומם של נזקים כאמור, אף ללא תסקיר.
65. בענייננו המשיב "לימד" את החוסים כאב וסבל; אלימות, אכזריות, חוסר כבוד והשפלה. המשיב "לימד" את החוסים שאין הם יכולים לצפות את התגובה של מי שאחראי עליהם, וטשטש במעשיו את האבחנה בין טוב ורע, בין מותר ואסור. בדומה לפגיעות בפעוטות במסגרות חינוכיות, קשה לעיתים לאמוד את מלוא הנזק שהמשיב כפה במעשיו הרעים על החוסים. אלא שכידוע, "חותמת הפגיעה" בחסרי ישע, יהיו אלו פעוטות או אנשים עם מוגבלויות או קשישים, אינה תמיד נראית לעין באופן מידי, ולעיתים הנזק מתגלה רק בחלוף זמן. אך ברי, כי חותמת הפגיעה – ישנה.
66. המערערת תטען אפוא, כי בית משפט קמא הנכבד לא הסיק את המסקנה העונשית המתחייבת מחומרת עבירות ההתעללות בהן הורשע המשיב, אף אם אלו לא הובילו לנזק פיזי [מידי] ברור לעין.
67. מכל מקום, וכמפורט לעיל, בשים לב לעונש המרבי הקבוע בגין עבירה אחת של התעללות [9 שנות מאסר], בהינתן מגמת ההחמרה בפסיקת בית המשפט הנכבד בעבירות התעללות ותקיפה של חסרי ישע, ונוכח הרשעתו של המשיב, בין היתר, ב-5 עבירות התעללות, אשר אחת מהן אף הביאה למותו הטראגי של המנוח, תטען המערערת כי שגה בית משפט קמא בהשיתו על המשיב עונש שהוא פחות ממחציתו של העונש המרבי בגין עבירות התעללות אחת.

חומרת העבירות בשים לב ל'שגרתיות' שהיתה כרוכה בהן

68. עוד שגה בית משפט קמא הנכבד משלא נתן משקל מספיק לכך שתיאור זה של אלימות בדרגות חומרה שונות, היה מנת חלקם של החוסים, **במהלך שגרת יומם במעון**, לאורך פרק זמן של כשלושה חודשים. לא דובר באיבוד עשתונות רגעי, או במעידה חד פעמית של המשיב, אלא בהתנהגות שגרתית, שיטתית, שכיחה ושגורה, שנמשכה מצד המשיב לאורך שלושת חודשי עבודתו במעון, במעשים שחזרו על עצמם, לעיתים מדי יום, לעתים מדי שעה. זו היתה שגרת חייו של המשיב, וזו היתה שגרת החיים שהמשיב כפה על החוסים. שגרה אלימה,

מעוררת פחד, וכאובה. ממילא, חזרתו של המשיב על המעשים הללו פעם אחר פעם, ריבוי המקרים וריבוי הנפגעים, "מעלה אותם דרגה" למדרג גבוה של חומרה.

על חומרת העבירות בשים לב לתיקון 143 לחוק העונשין

69. על חומרת העבירות אותן ביצעו המשיב, ניתן ללמוד גם מחוק העונשין (תיקון מס' 143 והוראת שעה) [להלן: **תיקון 143**], אשר אושר בקריאה השנייה והשלישית בכנסת ביום 30.6.22. בתמצית, התיקון קובע כפל העונש בגין הרשעה בעבירת התקיפה כלפי קטין או חסר ישע על ידי מי שאחראי עליו ושאינו בן משפחתו; וכן עונש מזערי, לרבות מקום שבו נעברה עבירה של התעללות בחסר ישע הנמצא במסגרת חינוכית או טיפולית בידי האחראי על חסר הישע שאינו בן משפחה, כבענייננו, אשר לא יפחתו מחמישית העונש המרבי.

70. הגם שתיקון זה אינו חל על ביצוע העבירות בידי המשיב, המערערת תטען כי אין להתעלם מתכליתו - החמרה בענישה בגין עבירות של תקיפה והתעללות בחסרי ישע במסגרות חינוכיות וטיפוליות על ידי הצוות האחראי עליהם. מגמת החמרה בענישה משתקפת גם מפסיקה עדכנית, לרבות של בית המשפט הנכבד, והיא מבטאת את הצורך בביטוי הגמול העונשי הראוי ביחס למי שמבצע עבירות כאלה; ואת הצורך בהרתעת הרבים, במיוחד מאחר שמדובר בתופעה שהפכה לאחרונה, למגינת הלב, למכת מדינה.

חומרת העבירות נוכח מעגל הקורבנות הרחב

71. לבסוף, תטען המערערת כי **יש לכלול במעגל הקורבנות גם את משפחותיהם של החוסים שנפגעו מידי המשיב**. ברי, כי הפגיעה שגרם המשיב במעשיו לבני משפחות החוסים הינה היקפית. כך, ביחס למנות, היא בוודאי כללה את ההתמודדות עם הפגיעה הפיזית במהלך ימי האשפוז, וההתמודדות הקשה לאחר מכן עם מותו; כך גם הפגיעה כוללת את עצם הידיעה על אודות המעשים הקשים שבוצעו בילדיהם או בני משפחתם, או הצפייה בקלטות המתעדות מעשים אלה. הפגיעה בבני משפחות החוסים מתבטאת וודאי גם באמון במטפלים פוטנציאליים לחוסים, בתחושות פחד, תסכול, רגשות אשם, הלקאה עצמית וחוסר אונים המלוות אותם בכל הנוגע לשהותם של מי שנפגעו במעון כאמור.

72. בנסיבות אלה, שגה בית המשפט שלא נתן די משקל לאדוות הפגיעה במשפחות.

הפגיעה בסדר הציבורי ובתחושת הביטחון

73. בנוסף לפגיעה הקשה שגרם המשיב לחוסים, מעשיו פוגעים פגיעה קשה בסדר הציבורי ובתחושת הביטחון של הציבור בכללותו, שמצפה ציפייה לגיטימית, כי בן משפחתו שהוא אדם עם מוגבלות, יהיה מוגן במסגרת בה הוא מתגורר, כך במיוחד מקום שמדובר בחסר ישע שאינו יכול תמיד להתריע על אודות הפגיעה המבוצעת בו.

74. המערערת תוסיף ותטען כי שגה בית המשפט שלא נתן משקל לכך שבהתנהלותו, המשיב סדק סדק נוסף באמון הניתן באנשי טיפול, העושים מלאכתם במסירות ובמקצועיות. היום, נוכח ריבוי המקרים שנחשפו בהם מטפלים ואנשי חינוך פגעו בפעוטות ובחסרי ישע, על אנשי מקצוע אלה להתמודד עם חשדנות הציבור כלפיו אף אם לא נפל רבב במעשיו.

הצורך בהרתעה והקושי שבחשיפת העבירות

75. שגה בית המשפט קמא הנכבד משהשית על המשיב עונש שאינו נותן מענה הולם לצורך בהרתעה ולקושי הכרוך בחשיפת העבירות הללו.

76. החוסים, כחסרי ישע, תלויים במטפל שלהם. המטפל שלהם, הוא מי שמבצע את העבירות, במעון, מקום מגוריהם של החוסים, הרחק מעין מפקחת. לתלות זו נלווה מאפיין נוסף – לא תמיד יכולים אנשים עם מוגבלויות כדוגמת החוסים בענינו, לבטא את אשר הם חווים במהלך היום. לכן גם הקושי העצום בחשיפת המקרים והפסקת הפגיעה. בהקשר אחרון זה יצוין כי חרף הקושי הדומה לבטא ולספר על אודות הפגיעות שחוו, פעוטות, שלא כמו החוסים, חוזרים בסוף כל יום לביתם, לעינם המפקחת של הוריהם. כך, ההורים יכולים לבחון את גופם היה ונותרו עליו סימנים, ולהיות ערניים לשינויים בהתנהגותם כמו קשיי שינה, קשיי אכילה וכיוצ"ב. אין זה המצב בכל הקשור לחוסים, אשר הפגיעה בהם מבוצעת במקום בו הם גרים, בידי מי שאמור לטפל בהם. כידוע, חומרה יתירה נודעת לאלימות במחשכים – "ארור מכה רעהו בסתר" [דברים כז, כד].

77. בשל מאפיינים אלה, חסרי ישע כדוגמת החוסים במעון הם אוכלוסייה הראויה להגנה מוגברת. הגנה זו יכול שתקבל ביטוי גם באמצעות מתן משקל לשיקולי הרתעת הרבים. אלא שגנה בית משפט קמא, משלא הסיק את המסקנה העונשית המתחייבת מן הצורך להעביר מסר מרתיע כאמור. דומה כי הלכה למעשה, לא ניתן משקל לשיקולי הרתעת הרבים בגדרו של המתחם [המקל ממילא] אותו קבע בית משפט קמא.

78. המערער תטען כי בנסיבות אלה, נדרשת ענישה ראויה וחמורה, שתהא לנגד עיניהם של כל מי שמבקש לעסוק בטיפול בחסרי ישע, כדי שמעשים ועבירות מסוג זה לא יישנו.

מדיניות הענישה הנהוגה

79. המערער תטען, כי בחינת מעשי המשיב בשים לב למדיניות הענישה הנהוגה בעבירות התעללות ותקיפה בחסרי ישע, מעלה בבירור כי העונש שהושת על המשיב הינו מקל. כך ככלל, כך בפרט בשים לב להרשעתו גם בעבירה של גרימת מותו של המנוח ברשלנות.

80. לא ניתן לכמת בצורה "מתמטית" פשוטה כל עבירה של התעללות. הגם שכל הפגנת אלימות כלפי חסר ישע ראויה להוקעה, לגינוי ולענישה הולמת, ברי כי היקף הנזקים, עוצמתם, והשפעתם בעתיד, משתנה מאדם לאדם. עוד ברי, כי ישנו קושי לכמת ולהשוות בין עבירות ההתעללות השונות נוכח משרעת המעשים המגוונת הנכללת בהן. אלא שברור הוא, כי **בחינה פרטנית של כלל הפרמטרים אשר יש לשקלם לצורך גזירת דינו של המשיב הינם ברי השוואה**, ובכלל זה: ריבוי המקרים וחומרתם, מידת הפגיעה בערכים המוגנים; חומרת נסיבות ביצוע העבירות; והנזקים שנגרמו בפועל, כמו גם פוטנציאל הנזק הגלום בעבירות.

81. המערער תטען כי בחינה של כלל הפרמטרים כאמור, בשים לב למגמה הברורה של החמרה בענישה, מחייבים להחמיר בעונש שהשית בית המשפט קמא על המשיב. כך, מתחמי הענישה שנקבעו בעניינו אינם משתלבים במגמה זו, ואינם משקפים את מדיניות הענישה הנוהגת היום. כך גם, העונש שהושת בתוך המתחם [המקל ממילא], אינו מבטא די הצורך את שיקולי ההרתעה העומדים אף הם ביסוד מגמת החמרה כאמור. ממילא, תטען המערער כי העונש שהושת על המשיב, הגם שאינו קל, והגם שניתן בשים לב לנסיבותיו הקונקרטיות וחלוף הזמן, חורג לקולא ממדיניות הענישה הנוהגת.

82. על מנת לסבר את האוזן, תפנה המשיבה למספר פסקי דין של בית המשפט הנכבד, אותם מצאה כרלבנטיים במיוחד לעניינו:

ע"פ 1940/18 בעניין **טמוראדה** (20.3.2019) - באותו עניין, המערערת טיפלה בקטינה בת 16 וחצי מרותקת לכיסא גלגלים, הסובלת משיתוק מוחין, עיוורון ופיגור שכלי. ביום ביצוע העבירה, במשך שעותיים ורבע, המערערת התעללה ותקפה את הקטינה בעודה שוכבת במיטתה. היא הכתה אותה בפניה, וצבטה אותה בחזה, ירכיה ומפשעתה. המעשים נעשים בתדירות של דקות. לפעמים שניות. כ-70 פעמים המערערת קמה מכסאה, ניגשה לקטינה, ופגעה בה. האלימות לא היתה ברף הגבוה, הגם שגרמה לשטפי דם בירכיים וסימן אדום ברגל. על המערערת שם, מטפלת זרה, אמא לתינוקת שנולדה לאחר ביצוע העבירות, **הושתו 3 שנות מאסר בפועל ועונשים נלווים**. ערעור שהגישה נדחה. **כך ביחס לקורבן אחד, לאורך שעותיים ורבע, וביחס לרף אלימות שאינו גבוה ושלא גרם לנזק פיזי משמעותי**.

ע"פ 2899/22 בעניין **קזקביץ** (7.7.2022) - שם דובר בנאשמת בת 65 שהורשעה ב-4 עבירות התעללות בקטין ו-14 עבירות של תקיפת קטין בידי אחראי. דובר על מעשים שבוצעו לאורך שבועיים בפעוטות בהם טיפלה. דובר במי שהיכתה, דחפה, משכה את הקטינים, הותירה אותם קשורים בכיסאות אוכל, וטלטלה והיכתה באמצעות חיתול בד. הושתו עליה **3.5 שנות מאסר** והיא חזרה בה מערעורה. **כך ביחס לנאשמת מבוגרת שהורשעה בביצוע עבירות התעללות במהלך פרק זמן של שבועיים בלבד, ברף אלימות נמוך יותר, וללא נזקים פיזיים**.

ע"פ 1415/23 **מדינת ישראל נגד קסיס** (18.6.2023) - שם דובר בשתי מטפלות, אם [סאוסן קסיס] ובתה [שורוק קסיס], שטיפלו בפעוטות. הן הורשעו בעבירות התעללות בידי אחראי ותקיפת קטינים, וזאת ביחס לתשעה פעוטות לאורך תקופה של כחצי שנה. האלימות כללה הטחת פעוטות ברצפה, טלטולים עזים, מכות מסוגים שונים לרבות בראש. לפעוט אחד נגרם נזק פיזי בדמות צניחה בעין שמאל, וחשד לליקוי בשמיעה. על המטפלות הושת בבית המשפט המחוזי עונש של 5.5 שנות מאסר בפועל. ערעור המדינה על קולת העונש התקבל, **ועונשה של סאוסן הועמד על 6 שנים ותשעה חודשים, ועונשה של שורוק על 7.5 שנים. כך ביחס לנאשמות שמעשיהן האלימים הביאו לנזק פיזי בעיניו ובשמיעתו של אחד הפעוטות**.

עפ"ג 18341-09-24 **סרדינסקיה נ' מדינת ישראל** (19.1.2025) - שם דובר בנאשמת שהועסקה כמטפלת סיעודית של קשיש בביתו, שנוקק לעזרה מלאה בפעולות תפקוד יומיומיות. דובר במעשים שבוצעו לאורך שבוע, וכללו הזזת ידי הקשיש בכוח, משיכת ידו, הפלתו על כיסא הגלגלים, דחיפתו, התנהלות אגרסיבית בזמן החלפת חיתול, סטירה באוזנו ובישבנו, וכן התנהלויות משפילות שונות. בית המשפט המחוזי השית על הנאשמת 4.5 שנות מאסר. בית המשפט הנכבד הדגיש כי אין מקום להתערבות בפסק הדין במישור המדיניות העונשית, אלא שבשל כך שביט משפט מחוזי כלל בפסק דינו אמירות שלא נכללו בכתב האישום המתוקן באופן שחרג מהסכמות הצדדים, הקל במידת מה מעונשה והעמידו על **4 שנות מאסר. כך, ביחס להתנהלות אגרסיבית, שלא הביאה לנזק פיזי, לאורך שבוע אחד, וקורבן אחד**.

83. המערערת תטען אפוא, כי בחינה של כלל הפרמטרים עליהם עמדה לעיל, לרבות חומרת העבירות, התוצאה הטראגית לה גרם המשיב במעשיו, ריבוי הקורבנות, החזרתיות שבמעשי המשיב כחלק משגרת יומם של החוסים במעון לאורך שלושה חודשים, הפגיעה בתחושת הביטחון והסדר הציבורי, הצורך בהרתעה כמו גם מדיניות הענישה הנוהגת, מחייבים כולם - החמרה בעונשו של המשיב. עוד תטען המערערת כי העונש שהושת על המשיב, הגם שאינו קל, והגם שניתן בשים לב לנסיבותיו הקונקרטיים כמו גם לחלוף הזמן ממועד ביצוע המעשים, חורג לקולא ממדיניות הענישה הנוהגת.

84. בספר קהלת, ד, א נאמר: "וְשָׁבְתִי אֲנִי וְאָרְאָה אֶת כָּל הַעֲשָׂוִים אֲשֶׁר נַעֲשִׂים תַּחַת הַשָּׁמַיִם וְהִנֵּה דְמִעַת הַעֲשָׂוִים וְאִין לָהֶם מִנְחָם וּמִיַּד עֲשָׂוִיָּהֶם כֹּחַ וְאִין לָהֶם מִנְחָם." המערערת תבקש מבית המשפט הנכבד להתערב בגזר דינו של המשיב, להחמיר בעונש המאסר בפועל שהושת על המשיב, ולשמש מגן לאותם "עשוקים".

היום: י"ג אדר, תשפ"ה

13 מרץ, 2025

רחל מטר
מנהלת המחלקה הפלילית
פרקליטות המדינה